І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 28. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го ЛЮТОГО 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 11, 1958 No. 28. VOL. LXV.

СТВОРЕНО АГЕНЦІЮ ДЛЯ СПРАВ МІЖПЛЯНЕТНОЇ ПРОГРАМИ

Вашингтон. — Департамент оборони 7-го лютого покликав до життя нову аґенцію, яка має займатися тим, яка зброя, керовані ракети й інші комунікаційні засоби надаються до використання в міжплянетарних просторах. На голову цієї агенції назначений є віце-президент „Дженерал Електрік Ко." з Ню Йорку Рой В. Джансон. Його найменував секретар оборони Ніл Г. МекЕлрой. Джансон зрезиґнує з свого теперішнього становища 1-го квітня ц. р., але перед тим він буде вже працювати на новому становищі впродовж двох-трьох днів тижнево. Нова агенція офіційно буде називатися „Агенція Заавансованих Дослідних Проєктів". — Конгрес вже признав гроші для неї, а окрема сенатська комісія має дослідити, чи треба ще й окремої цивільної агенції, яка займалася б дослідами міжплянетарних просторів. — В Сенаті зорганізовано окрему 13-членну Комісію, яка має підготовляти відповідні законопроєкти в справі дослідів міжплянетарних просторів. Ця комісія має внести до 1-го червня до Сенату законопроєкт про міжплянетарну програму.

За пропозицією Линдона Б. Джансона, провідника демократів у Сенаті і Вільяма Ф. Новленда, провідника республіканської меншости в Сенаті, обрано на членів сенатської комісії для справ міжплянетарної програми 13 сенаторів. Після затвердження цього вибору президентом Сенату Ричардом М. Ніксоном прізвища членів цієї комісії проголошено під час нарад Сенату в понеділок. Комісія складається із 7 демократичних сенаторів і 6 республіканців. На голову комісії запропоновано ініціятора її створення й автора резолюції в цій справі демократичного провідника Сенату сен. Джансона. На дальших членів комісії запропоновані видатніші члени із шести сенатських комісій, по два із кожної. З бюджетової комісії входить бо до комісії для справ міжплянетарної програми сен. Карл Гейден, демократ і Стайлс Бриджес, республіканець, із комісії для справ збройних сил — Ричард Б. Рассел і Ліверетт Солтонстолл, з комісії для справ атомової енергії Клинтон П. Андерсон і Бурк Б. Гікенлупер, із комісії для закордонних справ Френсис Ґрін й Александер Вайлі, з комісії урядової діяльности Джан Л. МекКлеллен і Карл Е. Мундт, з комісії міжстейтової і закордонної торгівлі Воррен Дж. Маґнусон і Джан Б. Брикер. На 13-го члена комісії передбачений сен. Стюарт Саймінгтон.

Стассен заявив після розмови з Президентом, що не зрезиґнує з свого становища

Вашингтон. — Дорадник Президента в справах розброєння Гаролд Е. Стассен 7-го січня конферував з президентом Айзенгавером і заявив після того, що ані не вносить резиґнації з свого становища ані Президент не вимагав цього від нього. Стассен заявив журналістам, що ще раз розмовлятиме з Айзенгавером перед 17-им березня ц. р. і тоді вирішить, чи покине теперішнє становище, чи зголосить свою кандидатуру на сенатора Пенсилвенії, що треба зробити 17-го березня. Стассен не погоджується з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом щодо роззброєневих переговорів із СССР, але він заявив, що відносини його до президента Айзенгавера є „дуже добрі" і такими залишаються і надалі.

Новленд заповідає публічні праці, якщо цього вимагатиме економіка країни

Вашингтон. — Провідник республіканської меншости в Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд виступив проти закидів демократів, що уряд не цікавиться економічною знижкою, і заявив, що президент Айзенгавер і його уряд пильно стежать за господарською країни і негайно почнуть публічні праці, якщо цього буде потреба. Новленд повторив передбачення секретаря торгівлі Сінклера Вікса про те, що в лютому цього року число безробітних збільшиться до 5-ох мільйонів, але вже в березні ц. р. воно зменшиться і до травня-червня ц. р. теперішня господарська затримка зовсім буде зліквідована. Якщо б так не сталося, то уряд подбає про те, щоб оживити економіку при допомозі публічних робіт, бо тим способом зменшилось би число безробітних.

Краватка фон Бравна і прийняття в Айзенгавера

Вашингтон. — Минулого тижня президент Айзенгавер гостив у Білому Домі науковців і військовиків. Між науковцями був запрошений і головний спеціяліст від керованих ракет і штучного Місяця д-р Вернер фон Бравн. Д-р фон Бравн перебирався в готелі з звичайного вбрання в позичений вечірній стрій і в останній хвилині завважив, що йому бракує краватки. Він зголосив це керівникові готелю, а сам без краватки поїхав до Білого Дому. В гардеробі Білого Дому він повідомив про свій клопіт портєра. За кілька хвилин ситуація покращала на 200 відсотків. Шофер вбіг до гардероби з краваткою, позиченою від головного кельнера в готелі, а портєр Білого Дому приніс білу краватку Президента. Д-р фон Бравн зав'язав краватку від портієра.

В АМЕРИЦІ

● **Крайова Рада Безпеки** в Шикаго повідомляє, що в 1957 році у ЗДА від нещасливих випадків 95,000 осіб згинуло, а 9,500,000 осіб поранено. Матеріяльні втрати внаслідок цих нещасливих випадків становили 11,800,000,000 долярів. 38,500 згинуло в автомобільних катастрофах, а решта — від інших нещасливих випадків (утоплення, пожежі та ін.).

● **Республіканський конгресмен** Керрол Д. Кирнс, який колись був професійним співаком, вніс законопроєкт, що вимагає змінити високі ноти в державному гимні і дозволити кінець цього гимну співати в ключі А бемоль. „Ця зміна, — твердить конгресмен Кирнс, дасть можливість усім без труду співати „Стар Спенґлед Беннер".

● **У селі Бруклин,** Висконсін, 16-річний Воррен Флісрем, ідучи до школи, знайшов на рейсі залізниці порозкидані гроші і повідомив про це поліцію. Командант поліції назбирав між рейками 13,500 долярів, що як потім виявилось, вилетіли з поспішного поїзду.

● **Вночі 8-го лютого** якась особа залізла в дім секретарки пані Айзенгавер, Мері Джейн МекКеффрі, коли її не було вдома. Поліція твердить, що ця особа нічого не вкрала, тільки чогось шукала і порозкидала речі.

Летунство обіцяє ще в цьому році вислати ракету на Місяць

Вашингтон. — Представник летунства заявив, що воно ще в цьому 1958 році вишле ракету на Місяць. Цю ракету можна буде так збільшити і змінити, що в ній зможе летіти і людина. Департамент оборони в огляді поступу ракетної зброї, передбачає цілий арсенал нової зброї, яка займе місце теперішніх керованих ракет. Представник Пентагону сказав, що думається про зброю, яка могла б зістрілити штучні місяці, які тепер літають довкола Землі. Представник летунства говорив і про побудову 3,000 миль завдовжки радарної оборонної лінії проти далекосяжних керованих ракет і проти ракет із засягом 1,500 миль, які ворог міг би вистрелити з літаків на великій висоті. Представник фльоти, заявив, що балістичні керовані ракети „Поляріс" виявилися під час проб дуже доброю зброєю. Представник армії хвалився тим, що вона старається поліпшити „заплановану зброю, яка могла б перехоплювати ворожі ракети та їх нищити. Вона могла б нищити і ворожі міжконтинентальні ракети з засягом 5,000 миль.

Летун Фарелл випробовує умови життя в „міжплянетній" кабіні

Сан Антоніо, Тексас. — 23-річний летун із Бронксу, Н. Й., 9-го лютого ввійшов до металевої кабіни, — яка побудована на взір кабін, що в них відбуватимуться лети в міжплянетні простори, — і буде в ній жити впродовж одного тижня, щоб випробувати умови життя людини під час летів в міжплянетних просторах. Цю кабіну збудовано в Школі Авіяційної Медицини, і вона є прототипом тієї кабіни, якою послуговуватимуться під час сателітних летів людини в понадатмосферичні простори. Летун Фарелл мусить весь час перебувати в сидячій позиції, але він має можливість трохи простягатися. Він буде вповні ізольований від зовнішнього світу і буде перебувати серед таких умовин, серед яких була б людина під час лету до Місяця. Істиме сконденсовані харчі, матиме доволі кисню, спатиме сидячи. Д-р Страгголд, професор цієї авіяційної школи, передбачає, що проблема летів людини в міжплянетарні простори буде розв'язана за три до п'ятьох років.

Демократичні сенатори приготовляють власний законопроєкт про збільшення поштових оплат

Вашингтон. — Впливові демократичні сенатори приготовили свій власний законопроєкт про збільшення поштових оплат, який думають ухвалити в Сенаті до двох тижнів. Вони хочуть свій проєкт зголосити в повному Сенаті як додаток до законопроєкту про збільшення платень урядовим працівникам і поштовим робітникам. Провідник демократичної більшости в Сенаті хоче поставити на порядок нарад законопроєкт про збільшення платень 18-го лютого. Запропонований демократами законопроєкт збільшив би прибутки державної скарбниці на 555 мільйонів, а урядовий законопроєкт дав би 700 мільйонів долярів, якщо був би ухвалений. Демократи пропонують збільшити оплату за листи до 4-ох центів, за летунські листи до 8-ох центів, а за посилки другої кляси (часописи і магазини) треба буде платити дещо менше в порівнянні з урядовим законопроєктом.

● **Сенатор Вільям Ф. Новленд** заявив, що було б недоцільно ухвалювати законопроєкт про надання прав стейту Алясці, не ухваливши одночасно відповідного законопроєкту про Гаваї.

● **На Кипрі** підпільна грецька організація ЕОКА проголосила закінчення періоду перемир'я і поворот до збройного терору проти англійської адміністрації. Вона заявила, що „терпець увірвався".

● **5-го січня в Денбері,** Конектикат, Кейт Вайлі відзначила 104 роковини з дня свого народження.

Ню Йорк має клопіт із викиненими зі шкіл 644 учнями

Ню Йорк. — Місто Ню Йорк має клопіт із тими 644-ма учнями народних, середніх і фахових шкіл, яких Шкільна Рада 7-го лютого дозволила викинути зі шкіл як таких, які своєю поведінкою неморально впливають на решту учнів. Давніше звільнених з шкільного навчання учнів було 219, а тепер їх є вже 863. Шкільна влада турбується тим, щоб ті учні могли знайти приміщення в тих школах, які є призначені для учнів, яких важко є навчати в звичайних клясах. Але покищо немає місця в окремих школах для тих викинених учнів, і тому громадянство побоюється, що школи цвільнили себе від тих небезпечних для спокою учнів, але одночасно вможливили їм під час навчальних годин мандрувати по вулицях і доконувати злочини. Стейтовий Відділ Виховання в Олбані хоче допомогти містові Ню Йоркові в цій важкій ситуації, і стейтовий комісар виховання д-р Джеймс Е. Аллен найменував окрему раду, яка має конферувати з суперінтендентом шкіл міста Ню Йорку д-ром Вільямом Джексеном. Злочини школярів не припиняються. І так в Брукліні вандали знищили в суботу 8-го лютого два шкільні будинки. Поліція повідомила, що викиненні зі школи учні є під доглядом поліції.

Зоя Полевська дала концерт у Тавн Голл

Ню Йорк. — Відома українська челістка Зоя Полевська дала минулої неділі, 9-го лютого, свій другий концерт в Тавн Голл, здобуваючи собі позитивну оцінку суворих місцевих критиків. Довшу оцінку її концерту помістив зокрема „Ню Йорк Таймс" з понеділка, 10-го лютого, підкреслюючи українське національне походження артистки та українську композицію в її програмі. „Міс Полевська грала музикально з великою дозою чуття" — сказано в рецензії. Акомпаніятором п-ні Полевської був її батько проф. Микола Полевський, а з українських композицій в її програму була включена „Українська сюїта" Миколи Лисенка. Публіка у великій мірі заповнила простору залю, в якій відбувався концерт.

Зоя Полевська

ФРАНЦУЗЬКІ ЛІТАКИ ВБИЛИ 68 ТУНІСЦІВ — ТУНІСІЯ СКАРЖИТЬ ФРАНЦІЮ ПЕРЕД ОН

ЗДА „ГЛИБОКО СТУРБОВАНІ" ЦІЄЮ ПОДІЄЮ

Париж. — Тунісія загрозила зірванням дипломатичних зв'язків з Францією, зажадала негайного відкликання з Тунісії 15,000 стаціонованих ще там французьких вояків і заскаржила Францію перед Об'єднані Нації за неспровокований акт воєнної агресії. Цей драматичний зворот до найгіршого у тунісько-французьких взаєминах прийшов після несподіваного рейду французьких бомбардувальників на арабське містечко Сакет-Сіді-Юсеф у Тунісії над альжирським кордоном, внаслідок чого згинуло 68 тунісців, десятки інших поранено, а місцевість „порухновано і спалено. Сталося це в минулу суботу між 11 і 12 год. вполудне, під час того, як у містечку відбувався ярмарок. Французькі літаки налетіли трьома хвилями. Між убитими є 14 жінок і 14 дітей. Французький міністер оборони в офіційній заяві окреслив цей наїзд, як відплатний рейд за те, що, мовляв, з названої місцевости альжирські партизани 11 січня ц. р. зробили наскок із засідки на французький військовий відділ, при чому тоді згинуло було 15 вояків, а в той сам день, в суботу вранці, французький літак був обстріляний важким скорострілом із Сіді-Юсефу і мусів пошкоджений приземлитися на альжирській території. Туніський президент Габіб Бурґуїба негайно відкликав з Парижу тамошнього амбасадора Мохаммеда Масмуді, який виїхав безпосередньо після передачі гострої ноти протесту. Арабська публічна опінія в Тунісії й інших північно-африканських країнах страшенне огірчена фактом, що більшість французьких літаків, які взяли участь в тому налеті, були американського походження. Тому, що якраз цього тижня має відбутись в Каїро „воєнна рада" керівників альжирського революційного підпілля, ця остання подія може причинитись до поштовхнення альжирських партизанів, бо навіть рішуче до цього часу про-західню Тунісію — в сторону Москви — коментують західні часописи. Державний секретар Доллес запросив в неділю 9 ц. м. до себе французького амбасадора Ерве Альфанда і заявив перед ним „глибоке стурбування" уряду ЗДА з приводу тієї суботньої події. Проголошено офіційний американський комунікат, в якому "висловлено жаль з приводу загострення взаємин між двома країнами, з якими ЗДА втримують приятельські зв'язки, та надію, що вони все ж дійдуть до порозуміння в справі заведення миру і поступу в північній Африці. Державний секретар просив французького амбасадора дати дальші інформації в цій справі, що цей й обіцяв зробити. Тим часом туніський амбасадор у ЗДА й одночасно репрезентант Тунісії в Об'єднаних Націях Монґі Слім передав в минулу неділю генеральному секретареві ОН Даґові Гаммершилдові скаргу проти Франції. Тексту тієї скарги не опубліковано. Сподіється скликання в цій справі Ради Безпеки ОН, що було б тим прикріше для Франції і її союзників, що головою Ради Безпеки є в цьому місяці совєтський представник Аркадій Соболєв.

Голляндія гостро відповіла на совєтські ноти

Гаага. — Голляндський уряд, що його очолює соціялістичний прем'єр Віллем Дреєс, відповів в минулу п'ятницю 7 ц. м. довгим листом до Булґаніна на його обидва останні пропагандивно-шантажні листи. Голляндія стверджує, що вона цілком здає собі справу з небезпеки, яка загрожує їй на випадок вибуху атомової війни, але вона, мовляв, переконана, що її перебування в НАТО радше запобігає, ніж приспішує війну. Вона пригадала гостро й виразно совєтську агресивну політику в Европі від 1945 року, поярмлення цілого ряду европейських країн і накинення їм силою та підступом диктаторського комуністичного режиму. Голляндія, кажеться в ноті, перебуватиме в НАТО так довго, поки не припиниться загроза совєтської агресії проти Заходу. Однаково у справі розброєння, як проєктованої конференції „на вершинах" — Голляндія займала становище ідентичне, як ЗДА.

Почав урядувати новий совєтський амбасадор у Вашингтоні

Вашингтон. — Михаїл Меншіков, новий совєтський амбасадор у Вашингтоні, який прийшов після Георгія Зарубіна, зараз на другий день після свого приїзду туди відвідав державного секретаря Джана Фостера Доллеса і провів із ним першу 15-хвилинну розмову. Після того обидва названі діячі позували фотографам і всміхнені стискали один одному руки. Однак державний секретар Доллес підкреслив у своїй заяві перед журналістами, що ця розмова з совєтським амбасадором — це „нормальна конверсація" — зв'язана з переданням вірчої грамоти новим амбасадором. Він закінчив свою коротку заяву стереотипним висловленням надії на покращання взаємин між ЗДА і СССР. Жартуючи, Доллес додав: „Ми не поладнали проблеми розброєння". Меншіков, який плавно говорить по-англійськи, додав: „Покищо ми ще цього не зробили".

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Зустріч мін. Стара з українськими студентами** відбулася у неділю, 26 січня. Зустріч організував студентський клюб „Альфа Омеґа". У своїй промові мін. Стар говорив про обов'язки молоді супроти Канади й України. Обов'язком студентської молоді є основно пізнати всі українські культурні надбання і внести їх у культурну скарбницю Канади.

● **На запрошення Української Вільної Академії Наук у Вінніпеґу,** Голова Виконавчого Органу Української Національної Ради, Микола Лівицький, виголосив у вівторок 28 січня 1958 року у залі Українського Народного Дому доповідь на тему: „Відношення між політикою і наукою в діяспорі."

● **Головою Відділу Т-ва „Самопоміч" у Дітройті** обрано д-ра Олександра Марітчака. Збори Відділу відбулися в неділю 19 січня ц. р.

● **Доповідь ред. Івана Коровицького** на тему „Василь Гоголь — людина й актор" відбулася заходом Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії в суботу 1 лютого ц. р. Доповідач говорив про батька Миколи Гоголя, що був видатним театральним діячем першої половини 19-го сторіччя.

● **„Карпатський Голос",** квартальник видаваний у Филаделфії ред. Миколою Вайдою для закарпатських українців у ЗДА і в Канаді, який досі появлявся циклостилевим способом, виходитиме в майбутньому друком і з ілюстраціями.

● **Українське технічне товариство — відділ Торонто** відбуло 2 лютого ц. р. у приміщенні Парк Пляза готелі Річні Загальні збори. Після звітувань та дискусії обрано нове управління торонтонського відділу УТТ, яке очолив інж. Михайло Кравців.

● **Василь Павлюк,** студент Албертійського університету, — одержав дворічну стипендію на продовжування студій у Великобританії. До цієї стипендії ім. Алтона було сім кандидатів, з яких вибрано двох, між ними В. Павлюка. Обидва студенти поїдуть до Англії у вересні цього року. Павлюк зацікавлений нафтовою промисловістю.

АНГЛІЯ ПІДТРИМУЄ СТАНОВИЩЕ ЗДА В СПРАВІ НОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З СССР

МЕКМІЛЛЕН ПОГОДЖУЄТЬСЯ У ПРИНЦИПІ НА КОНФЕРЕНЦІЮ „НА ВЕРШИНАХ", АЛЕ ЖАДАЄ ГАРАНТІЇ ЩОДО ЇЇ УСПІХУ

Лондон. — Англійський прем'єр готов взяти участь в новій конференції „на вершинах", але раніше мусять бути стверджені „поважні вигляди на осягнення конкретних вислідів в докладно означених справах" — так заявив англійський прем'єр Геролд Мекміллен у своїй відповіді на лист Булґаніна з 9 січня ц.р. Цю англійську відповідь амбасадор Англії у Москві Патрік Рейлі передав в минулу суботу совєтському міністрові Андрієві Громикові. Мекміллен твердить, що найкраще конференцію „на вершинах" підготовила б попередня конференція міністрів закордонних справ, але він не настоює на цьому, бо допускає й довірочні дипломатичні переговори. Все ж, англійський прем'єр підкреслює, що конференція „на вершинах" недоцільна, поки нема широкого порозуміння „щодо характеру і точок денного порядку та дійсного бажання зробити практичний поступ задля полагодження між нами спірних справ". Мекміллен підкреслює, що при устійнюванні справ, які були б предметом розгляду конференції „на вершинах" треба взяти під увагу бажання всіх заінтересованих сторін. Сам він покликується на вісім точок, що їх назвав президент Айзенгавер і цілком підтримав їх. Мекміллен запропонував конференцію міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, але вона, мовляв, не пересуджувала б складу тих держав, які взяли б участь у конференції „на вершинах". Як відомо, Булґанін запропонував був, щоб у такій великій конференції взяли участь прем'єри всіх держав НАТО, СССР і його всіх сателітів та ще й шість невтральних держав. Президент Айзенгавер взагалі не торкався цієї справи у своїй відповіді, а настоював тільки на принципі, що нема чого скликувати конференції, поки не устійнено, що вона має добрі вигляди на будьякий конкретний успіх. — Англійський прем'єр Геролд Мекміллен знаходиться тепер в Австралії. Його коротка і ввічлива відповідь, яка в принципі погоджується на совєтську пропозицію, але дуже логічно мотивує потребу підготови такої нової конференції з большевицькими вожаками, підготовить йому добрий ґрунт в Англії при його повороті туди з далекої подорожі — коментують англійські часописи.

У Східній Німеччині „вичищено" трьох членів ЦК компартії за внутрішню опозицію

Берлін. — В підсовєтській частині Німеччини офіційно оприлюднено викинення з Центрального Комітету і Політбюра німецької компартії трьох її видатних діячів. Цю „чистку" переведено на 35-ій сесії пленуму ЦК німецької компартії, який складається з 131 члена. Ця сесія відбулася від понеділка до четверга минулого тижня. Карль Ширдеван, Ернст Фрідріх Вольвебер і Фред Ельснер — це ті три видатні комуністи, які від 20-го конгресу совєтської компартії в лютому 1956 року, почерез події в Польщі і на Мадярщині осінню того року, очолювали внутрішньо-партійну опозицію, що намагалася перевести „демократизацію" в партійній політиці. Вони — як кажеться в офіційному повідомленні — вели „провокаційну" кампанію проти першого секретаря німецької компартії — Вальтера Ульбріхта. Три названі комуністи займали найвищі партійні становища: один з них був партійним шефом персональних справ і економічним експертом, другий був довший час міністром внутрішньої безпеки, отже таємної поліції, а третій був раніше головним партійним ідеологом. Тому Вальтер Ульбрихт мусів протягом довгого часу вживати всіх зусиль, щоб змобілізувати більшість ЦК проти тих впливових своїх внутрішньопартійних ворогів.

ПЕРЕГОВОРИ ЄГИПТУ З ЄМЕНОМ

Маленьке арабське королівство Ємен на Арабському півострові ставить дві головні передумови для свого приступлення до З'єдиненої Арабської Республіки: — щоб могли зберегти власний монархістичний устрій з власним монархом, і щоб Єгипет прислав до Ємену своє військо, яке боронило б Ємен проти англійців. Тому — пишуть кореспонденти — Єгипет прохолов від свого первісного захоплення перспективою об'єднання також з Єменом: це була б федерація, а не з'єдинення, крім цього Єгиптові не всміхається заплутуватися у війну з Англією задля Ємену.

У СВІТІ

● **Польська комуністична** преса вказує на заплянований Хрущовим скасування машинотракторних станцій, як доказ, що „процес децентралізації і демократизації", започаткований у сільсько - господарській ділянці в Польщі — перекинувся до Совєтів і інших „соціялістичних країн". Польські комуністи раді, що можуть відплатитись за постійне критикування їх совєтською, комуно-чеською і східньо - німецькою пресою з приводу їх „угодівства" супроти Ватикану та „ревізіонізму" супроти марксо-ленінських догм.

● **У Вюрцбурґу, в Західній Німеччині,** 60 американських вояків-муринів із стаціонованої там військової частини звернулися до начальства з просьбою, перевести їх з 10-ої піхотної дивізії до якоїсь іншої. Ця дивізія повертається весною до Джорджії, де за стейтовим законом муринам не вільно вінчатися з білими. Згадані вояки-мурини повінчані з німкенями. Їм грозить арештування, якщо тільки вийдуть поза браму військового табору в Джорджії. Американська військова влада прихильно полагоджує всі такі прохання кольорових вояків.

● **Д-р Ернест Гайнкель** помер у шпиталі в Штуттґарті через кілька днів після того, як з нагоди свого 70-річчя виголосив був промову з порадою американцям і іншим західним народам, переводити свої ракетні й інші наукові досліди в строгій таємниці від большевиків. Гайнкель був одним із творців німецького летунства. Його хотіли судити, як воєнного злочинця, але під час слідства виявилося, що він належав до групи німецьких промисловців, які підготовляли повалення Гітлера.

● **Дружина князя Райніє III** з Монако, Грейс Келлі, рішила породивши на світ другу дитину (це повинно статися в найближчому місяці), вернутись до фільмової кар'єри. Причина дуже прозаїчна: у новій 18-членній прибічній Раді в Монако більшість належить до „бунтівників", які хочуть перетворити мікроскопічне князівство Монако в конституційно - демократичну монархію із сильно обмеженими джерелами прибутків князя. Тому його дружина хоче заробляти гроші, щоб не обнижувати своєї життьової стопи. Американський фільмовий промисл плянує збудувати в Монте Карльо великі фільмові ательє для накручування фільмів з Грейс у головних ролях.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЦИВІЛЬНІ ЛЮДИ У ВІЙСЬКОВИХ СПРАВАХ

Загострена міжнародна ситуація та успіхи совєтської військової технології зробили проблему оборони ЗДА центральною темою всебічного розгляду, найголовнішим предметом дебат і міркувань. Шукаючи причин відставання в ділянці ракет та деяких інших родів зброї (наприклад, підводні човни), у порівнянні з Совєтами, критиковано найвищий військовий орган, яким є Об'єднані Шефи Штабів, серед яких, мовляв, надто часто буває незгода, і вказувано на існуючу нібито заздрість і недоцільне суперництво між різними родами збройних сил. Ці закиди були такі голосні, що теперішній голова Об'єднаних Шефів Штабів, генерал летунства Натан Твайнінг, оприлюднив офіційну заяву про однозгідне прийняття детальних, воєнних плянів та про гармонійну співпрацю всіх членів цього найвищого військового ареопагу. Цілком по тій самій лінії, тільки у куди гострішому тоні і з наведенням численних арґументів, виступив фахівець військових справ ЗДА Гансон В. Болдвін, який поставив таку тезу: „Проблемою організації нашої безпеки не є виключно чи головно питання взаємовідносин між родами збройних сил, а питання взаємовідносин цивільних і військових осіб".

Названий знавець не входить в причини, чому так сталося, що військові справи в З'єдинених Державах стоять під найвищою контролею і залежать від остаточного рішення цивільних осіб. Пригадаймо загальновідомий факт, що заснований 18 вересня 1947 р. секретаріят оборони мусить стояти під кермою цивільної людини, як члена уряду, і що тільки виїмково, за окремим дозволом Конґресу, може ним бути військовик (як це сталось у випадку ґенерала Джорджа К. Маршалла). Але Болдвін, кажучи про першу каденцію президентури Д. Д. Айзенгавера, недвозначно критикує кол. секретаря оборони Чарлза Вилсона, за якого той секретаріят розрісся до 2,300 осіб. Болдвін твердить, що здорове суперництво між різними родами збройних сил дало чимало поважних осягів у ділянці нових винаходів і навіть заощадило чимало грошей. Усе лихо добачає він в надмірному бюрократичному апараті цивільних осіб, які вирішують військові справи, що вимагають знання військового діла. Конкретно, він вказує на факт, що не військові люди, а цивільні, своїм кепським розумінням справи і недоцінюванням її значення, запізнили на 6-12 місяців вистрелення першого американського штучного сателіта. Армія, мовляв, уже який рік тому могла була зробити це і кількакратно домагалася дозволу. Однак, їй заборонено вистрілювати сателіта, а доручено це так званому урядові морських дослідів, який мав виконати „проєкт Ванґарда", себто ракети, що була в стадії експериментів, і, як відомо, до цього часу не є вдосконалена.

Цивільні люди, конкретно секретар скарбу і директор бюджету, разом із секретарем оборони і трьома секретарями трьох родів збройних сил, створили, мовляв, філософію збалянсованого бюджету, якій в жертву приносили суми, скреслювані головно з бюджету оборони. Цивільні особи злегковажили звідомлення військової розвідки з СССР про совєтські ракетні експерименти і відмовляли у призначенні сум, потрібних для того, щоб приспішити здійснення ракетної програми. Між Пентаґоном при виконуванні його плянів і між членами Об'єднаних Шефів Штабів та Президентом, як головним зверхником збройних сил ЗДА, стоїть велетенська бюрократична машина, створена й обсаджена цивільними людьми. Болдвін твердить, що у Вашинґтоні є 30 цивільних секретарів, асистентів секретарів та їхніх заступників, які дають директиви трьом родам збройних сил. Він вбачає в тому корінь лиха, що люди, назверх невідомі, які здебільша дістаються на свої становища завдяки партійно-політичній протекції і не несуть за свої діла законної відповідальности, мають поважний, а то й вирішний голос у військових справах на яких розуміються дуже мало.

Цьому велетенському цивільному апаратові Болдвін протиставить Пентаґон, як символ військового керівництва. Про високих американських військовиків він висловлюється у суперлятивах, підкреслюючи їх громадські чесноти, патріотизм, широкий горизонт, найвище фахове знання, здоровий розум і безсумнівну добру волю до гармонійної співпраці на підставі толеранції і розуміння думок та інтенцій інших. Загальна публічна опінія погоджується з цими твердженнями. Острах перед „верховодством" військовиків у ЗДА — переборщений. У таких часах, як наші, коли смертельна небезпека загрожує від такої потвори, як Москва, більша участь військовиків у вирішуванні проблем оборони напевно не пошкодить.

мгр. Володимир Бучацький

У 40-РІЧЧЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОГО МИРУ

У безпосередньому зв'язку з проголошенням 4-го Універсалу з 22 січня 1918 р. стоїть мировий договір, підписаний в Бересті Литовському дня 9-го лютого 1918 р. Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною з одного боку, та Українською Народною Республікою з другого. В цьому акті міжнародної ваги названі центральні держави признали повну самостійність Української держави і цим залеґалізували важність IV Універсалу та устійнили кордони України. В Берестейському договорі не лише прилучено до Української Народної Республіки Холмщину й Підляшшя, але вміщено в ньому також клявзулю, що після ратифікації договору буде переведений поділ Галичини на українську й польську частини; за що галицькі українці боролися безуспішно від 1848 року.

В четвертому році завзятої та кривавої 1-ої світової війни це був перший мир, підписаний між воюючими державами. У нашій історії була це подія великої ваги, дарма що з нинішньої перспективи вона не така світла, як тоді гадалося.

Берестейський договір не здійснив покладаних на ньому надій, головно тому, що поганим виявився німецький союзник. Все ж, він дав Україні чимало користи. За допомогою австро-німецьких військ, українські війська прогнали з цілої України московських комуністичних наїздників. Отримано змогу продовжувати будівництво рідної держави. Була вможливлена така історична подія, як проголошення злуки обох досі розділених частин України в одну соборну державу 22 січня 1919 р. В ході цих наших дальших визвольних змагань широкі маси українського народу на Наддніпрянщині ставали національно й державницько свідомою силою. Також й на Галичину Берестейський мир мав чималий вплив, причинився до її світлого зриву 1-го листопада 1918 року. Вістка про підписання мирового договору викликала в Галичині велику радість, яка виявилась в численних спонтанних маніфестаціях в цілому краю, а навіть в досі занедбаній Лемківщині. Зокрема, як оповідає у своїх споминах д-р Никифор Гірняк, вістку про підписання мирового договору прийняло Українське Стрілецтво з великим ентузіязмом й нетерпеливо вижидало походу за Збруч.

До самого підписання миру довела пекуча й невідхильна потреба однаково осередніх держав, як також Української Народної Республіки.

Після большевицького перевороту восени 1917 р. східній фронт, внаслідок дезерції цілих полків, перестав бути активний. Все ж, він в'язав поважні сили осередніх держав, потрібні німцям для весняної офензиви на західньому фронті. До того, внаслідку кількалітньої тотальної бльокади прийшло в Німеччині й Австрії до великої харчевої скрути. В містах і промислових осередках настав голод. Потрібні німцям харчові продукти можна було дістати лише зі Сходу, передусім з України, яка мала славу „житниці Европи". З другого боку наступ московських большевиків проти Української Народної Республіки примушував шукати збройної допомоги в осередніх державах.

Мирова конференція почалася в Бересті Литовському 2 грудня 1917 р. Першими прибули до Берестя делеґати Совєтів і Литви. Від початку большевицькі делеґати всіми способами протягали переговори, вважаючи їх виключно пропаґандивною трибуною. Трудність переговорів з большевиками облегшила ситуацію самостійній делеґації Центральної Ради, очолюваній спершу Всеволодом Голубовичем, а потім Олександром Севрюком. Затривожені цим большевики прислали до Берестя на місце Иоффе Лева Троцького 7 січня 1918 року. Але Троцький теж виголошував довгі пропаґандивні промови й ставив неможливі для німців вимоги. Большевики рішили договору не підписувати й війни не вести. Однак вони вислали до Берестя окрему „українську" делеґацію під проводом Шахрая. Проте німці не дали себе обдурити цим штучним маневром і вночі з 8 на 9 лютого підписали мировий договір з делеґацією Центральної Ради.

Московським комуністам на ніщо не пригодилася їхня заява „ні війна, ні мир". Вже кілька тижнів пізніше німці загрозили Совєтам офензивою на Москву і Совєти слухняно підписали подиктований їм мировий договір.

Фатальна німецька політика в Україні, яка не дозволила на створення сильної української реґулярної армії, а на Україну дивилася виключно, як на терен господарської експлуатації, вийшла у користь тільки російським большевикам. Тому й Берестейський мир не став тривкою підвалиною під відновлену українську державність. Він настроїв теж проти України всі держави Антанти. Все ж, Берестейський мир, з усіми своїми неґативними рисами, — це поважна подія в історії України, варта згадки в її 40-річчя.

МАТИ
(Уривок)

Чорна хмара вкриває
  півнеба з дніпрового краю.
Димом віють долини.
  Спадає остання роса.
Ти виходиш одна,
  одинока, можливо, я знаю,
Там, де хмара пливе
  і останній промінчик згаса.

Ти кого ж виглядаєш
  на кручі найвищій ізрану?
Проса б курям дала.
  Походила б собі по двору.
Я одразу пізнав би
  й сорочку грубу, полотняну,
І потерту керсетку,
  й тернову хустину стару.

Дуже, холодно, мамо,
  не правда? А чоботи збиті,
Руки, бачу, замерзли,
  ні свити, ані кожушка.
Обіцяв я купити,
  —Ну, що ти, одна я на світі?
Он молодшим купи,
  А старому зима не важка.

Так і шкрьобала в збитенцях.
  Мала четверту онуку.
Колискову турчала,
  агукала. Як там вони?
На високій горі піднімаєш
  обвітрену руку,
І вуста твої шепчуть:
  — Сини мої, де ви, сини? . . .

А. МАЛИШКО

„ХРЕСТОНОСНИЙ ПОХІД" ПРОТИ . . . „ЛАЙФУ"

Російська політична еміґрація у ЗДА заметушилась. Створені під високими гаслами безкомпромісової „боротьби з комунізмом" і „визволення Росії", „Представительство Российских Эмигрантов в Америке" та „Всероссийский Комитет Освобождения", які досі не проявили себе ніякою антибольшевицькою акцією і не влаштували сливе ні одного виступу проти комуністичної Москви, раптом заактивізувалися і виступили вже таки справді одностайним фронтом проти . . . американського ілюстрованого журналу „Лайф" за його статті про історію „російської революції".

Появляються ці статті в „Лайфі" кожного тижня, починаючи з 13 січня ц. р. Вони багато ілюстровані автентичними фотографіями (деякі з них добуті із секретних архівів німецького міністерства війни, що попали в руки альянтів у 1945 році). Написані ці статті відомим американським істориком Аленом Мурґедом на підставі матеріялів і порад великого ґурта науковців, очолюваного д-ром Стефаном Т. Поссоні, професором міжнародних взаємин у Джорджтавнському університеті в Вашинґтоні. Матеріял для цієї серії статтей одержано від цілого ряду наукових установ, архівів й бібліотек, як теж приватних осіб, між якими редакція називає з українців Володимира Степанківського і з росіян — Бориса Ніколаєвського.

Перша стаття (в числі з 13 січня ц. р.) дає огляд деспотизму російського царату і його автократичної влади до російсько-японської війни і революції 1905 року; в другій статті (в числі з 20 січня ц. р.) подано огляд революційної конспірації в останніх роках 19-го і на початку 20-го сторіч і в третій статті (в числі з 27 січня) насвітлено події революційного 1917 року. В четвертій з опублікованих статтей (в числі з 3 лютого ц. р.) представлено історію приходу большевиків до влади. В статтях стверджено, що однією з причин революції на терені колишньої Росії була антинародна політика царської автократії, і що большевиків очолюваних Леніним, піддержували грошево німецькі міністерства війни і закордонних справ. Згідно з історичною правдою, в ілюстраційному матеріялі показано, як царська поліція, жандарми і козаки пацифікували цивільне населення, і як російські чорносотенці організували криваві погроми жидів. Є в цих статтях і деякі неточності, зокрема, якщо йде про Україну і поневолені народи. Американські читачі „Лайфу" прийняли цю серію статтей з захопленням, як незвичайно цікаву й корисну для пізнання большевизму.

Виявлена в цих статтях тільки невеличка частина відомої правди про потворний царський режим і його поліційний апарат привела до протестів збоку не тільки російських монархістів, але й „демократів" різного напрямку. Згадані вище російські еміґрантські представництва повели широку акцію за масову участь у відкритому зібранні і виявлення протесту проти друкування в журналі „Лайф" статтей і малюнків, які „грубо і тенденційно спотворюють життя дореволюційної Росії", і проти „спроб дискредитувати колишню Росію в очах американського народу".

З окремим протестом виступила навіть відома російська діячка, графиня Александра Толстая, мовляв, „козаки" ніколи не били цивільних демонстрантів шаблями, а били тільки . . . нагайками . . .

Російське „протестаційне зібрання" відбулося в неділю дня 2 лютого ц. р. в залі „Дому Свободной Россії" і головував на ньому не хто інший, як сам князь Сергєй Бєлосєльський. Людей зібралося стільки, що решту учасників цього „хрестоносного походу" проти „Лайфу" мусіла президія відправляти, мовляв, щоб не завалилися приміщення „Дому Свободной Россії". Як підкреслюють звітодавці, ні в одному з російських політичних зібрань не взяло участи стільки еміґрантів, як в цьому „протестаційному" збіговищі проти „Лайфу".

Росіяни були такі роз'ярені, що мало не побили одного із промовців, який хотів був з'ясувати справу спокійніше й об'єктивніше. Дуже характеристичною для російської ментальности і забріханости деяких російських діячів була доповідь колишнього офіцера царської фльоти Стогова, який, забувши про те, що завдяки російським ученим і джерелам більшість американських підручників подає в цілком фальшивому — прихильному до російських імперських тенденцій — насвітленні російську історію, намагався протестувати проти . . . „перекручень" і „дезінформації" в американських шкільних підручниках. Дехто пробував навіть доводити, що в „Лайфі" сидять совєтські „попутники", і що це саме з їх допомогою появилася згадана серія статтей у цьому журналі. Учасники зібрання пропонували започаткувати широку акцію бойкоту „Лайфу", але в кінцевому результаті обмежилися до одностайного „схвалення" обширної резолюції, в якій стверджується „з жалем", що опубліковані в журналі статті й ілюстрації „представляють в образливій формі життя і події в дореволюційній Росії", що „вони грішать проти історичної дійсности" і „глибоко ображають національні почуття багатьох американців русского походження". Автори резолюції намагаються суґерувати в цій резолюції, що це „незвичайно шкідливо зображувати російський нарід, як варварську і некультурну націю", мовляв, хоч би й тому, що „царська Росія була на протязі 150 років вірним другом Америки".

Запал і одностайність російських еміґраційних „протестантів" були такі великі, що обсерватори просто дивувалися, чому такого запалу й одностайности не виявляють росіяни у своїх антикомуністичних виступах.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйонового майна організації!

Д-р М. Дудра

УЧАСТЬ В ПРИБУТКАХ — ДОДАТКОВА ВИНАГОРОДА РОБІТНИКІВ

Кілька років тому Спілка Об'єднаних Автомобільних Робітників виборола для своїх членів т. зв. гарантовану річну платню. Тепер, ця сама спілка виступила з новим „революційним" домаганням, а саме — з домаганням „участи в прибутках".

Згідно з пропозицією Спілки, робітники автомобільних корпорацій мають одержувати тільки нормальну платню у випадку, коли чисті прибутки корпорацій не виносять більше як 10% інвестованого акціонерами капіталу. Зате у випадку, коли прибутки перевищують цю суму, ці „надмірні" прибутки мають бути розподілювані в такий спосіб: 50% „надвишки" дістають акціонери, 25% покупці авт у формі рабату і 25% робітники.

Критики цієї пропозиції говорять про неї як про нечувану, радикальну вимогу, здійснення якої змінило б існуючий капіталістичний устрій на соціялізм. Одначе, так не є.

„Батьком участи в прибутках" є Ле Клер, власник паризької декораційної фірми, який запровадив цю систему в своєму підприємстві у 1840-их роках. Згодом ця ідея прийнялась в інших европейських країнах і нарешті в Америці, хоч ніде не була практикована на велику скалю.

Перші більші фірми в Америці, які запровадили цю систему, були Пилсбурі Флавр Милс (1882) і Проктер і Ґембл (1886). В 1916 р. долучився до них Сирс і Робок, найбільше підприємство з того роду системою. Тепер в Америці є вже коло 20,000 підприємств, які прийняли цю систему винагороди робітників, при чому кожного місяця це число збільшується приблизно на 100 нових підприємств. Дві організації, а саме Рада Підприємств з Участю в Прибутках і Фундація Дослідів в Ділянці Участи в Прибутках, активно пропаґують цю ідею своїми дослідами і практичними порадами. Попри це існують сотки приватних фірм, які спеціялізуються у консультації в цій ділянці.

З цього видно, що ідея участи в прибутках не є аж такою новою і нечуваною, як то представляють її опоненти. Новим є тільки те, що цим разом іде про впровадження цієї системи на дійсно велику скалю. Не є ця ідея і аж такою радикальною, як її представляють деякі кола. В кожному разі, здійснення цієї ідеї не означало б основної зміни капіталістичного устрою на соціялізм. Участь в прибутках, як система додаткової винагороди робітників, зовсім не суперечить капіталістичному устроєві. Вона не касує приватної власности, як це є в соціялістичному устрої, бо акціонери є повними власниками своїх підприємств і одержують дивіденди від своїх інвестицій; вони тільки діляться своїми чистими прибутками з робітниками, які одержують винагороду в додатку до своєї реґулярної платні.

Ідею участи в прибутках схвалюють різні суспільні реформатори, які рішуче відкидають соціялізм. Вони власне сподіваються, що такою і подібними реформами можна буде зробити господарський устрій таким досконалим, що всякі радикальні, соціялістичні та комуністичні агітатори не будуть мати арґументів проти нього. Між іншим, ідею участи в прибутках обстоює також Католицька Церква. Про це говориться ясно, зокрема, в двох знаних папських енцикліках на суспільні теми — в „Рерум Новарум" Лева XIII і в „Квадраґезімо Анно" Пія XI.

Моралісти обстоюють ідею участи в прибутках в ім'я соціяльної справедливости. Вони твердять, що платня робітника повинна бути настільки високою, наскільки дозволяють це його продуктивність та платнича спроможність підприємця. А високі прибутки саме вказують на високу продуктивність робітника і на спроможність підприємця давати робітникові додаткову винагороду.

Економісти мають свої арґументи, які промовляють за систему участи в прибутках. Вони виходять з заложення, що народне господарство може вдержатися на високому рівні затруднення тільки тоді, коли широкі маси споживачів матимуть достатню купівельну силу; в противному разі вони не зможуть закупити всіх тих товарів, які країна могла б випродукувати. Тому, коли ми хочемо уникнути депресій та безробіття, мусимо мати високі платні, а система участи в прибутках саме сприяє цій цілі, бо робітники дістають додаткову винагороду, коли дозволяють це їхня продуктивність та високі прибутки підприємців.

Робітництво звичайно послуговується саме цими моральними, й загальноекономічними арґументами в дискусіях про участь в прибутках. Але чи не найсильніші арґументи на користь цієї системи мають саме ті підприємці, які здійснили цю ідею у відношенні до своїх робітників. Публікації Ради Підприємств з Участю в Прибутках є найкращим свідоцтвом для доцільности, практичности та успішности цієї системи. Вони доказують, що система участи в прибутках виходить на користь не тільки робітникові, але і його працедавцеві, бо тоді робітник справді заінтересований долею свого підприємства і робить зі свого боку все можливе, щоб причинитися до якнайбільших прибутків.

Очевидно, не всі підприємці є того переконання. Покищо відкидають цю пропозицію і автомобільні продуценти.

Сторіччя Люрду

Париж. — У вівторок 11 ц. м. минає якраз 100 років, як маленька французька селянська дівчина Бернадет Собіру мала візію Пречистої серед Піренейських гір на південний захід від містечка Люрд. Хоч оповідання Бернадетти стрінулося первісно з великим недовір'ям і вона зазнала в своєму короткому житті з цього приводу дуже багато прикростей, проте слава Люрду в ході часу кріпшала і поширювалась. Люрд став одною з найпопулярніших та найбільш почитаних цілей безчисленних паломників з цілого світу. У цьому році сподіваються там буквально мільйонів прочан. Урочисті церемонії мали початись 11 ц. м. Богослужбою, що її відправить кардинал Пієр Ґерліє, архиєпископ Ліону, колишній єпископ Люрду. Серед перших паломників є теж американська група під проводом архиєпископа Лева Р. Смита з Бофало. Приготовляється виїзд з Америки десяток паломничих прогулянок, між ними велике паломництво з Ню Йорку у вересні під проводом кардинала Спелмана. 25 березня ц.р. відбудеться посвячення підземної базиліки недалеко чудесного джерела. Ця базиліка передбачена на 20.000 вірних і буде другою, після собору св. Петра у Римі, найбільшою католицькою святинею у світі. Французькі залізниці приготовили сотні додаткових поїздів із доїздом до Люрду з усіх більших центрів. Літом цього року курсуватимуть там тисячі автобусів.

Олексій Воронин

У КИЄВІ СОРОК РОКІВ ТОМУ

(6)

Заспокоєні припиненням артилерійської канонади, кияни густими масами висипались на вулиці. Пішоходи Володимирської, Фундукліївської вулиць і Хрещатика з обох боків засіріли натовпами людей, що зацікавлено приглядались до рухів муравйовських ватаг. І незабаром на пішоходах тут і там почали з'являтися обвішані ручними гранатами й кулеметними стрічками, з пістолями в руках окремі групи — по два, три й по п'ять вояків, що вихоплювали з юрби за якимись, тільки їм відомими ознаками, людей, шикуючи їх у ряди й відводили до Маріїнського палацу на Печерську.

На Фундуклїївській якогось юнака спитали, яке його прізвище. Безжурний хлопець, думаючи може пожартувати, сказав весело „Винниченко" і тут же впав з простреленою головою. Мого приятеля, співпрацівника з Дніпросоюзу, на прізвище Олійник, так само запитали прізвище. Олійник був із хитрих „хахлів" і мав у кишенях два особисті посвідчення: українською мовою на Олійника і російською на „Олєйніков". Розгубившись перед несподіванкою він забув про ту свою хитрість і випалив: „Олійник". З юрбою інших його повели до палацу. І то він розповідав мені про бачене й пережите в в самому палаці. У величезній залі, докраю загидженій недокурками, чадкій від махорковому диму, закиданій пляшками з-під самогонки, кілька п'яних матросів валялося на канапах у брудних чоботях, награвала бравурно гармошка. Тут перевіряли документи. Всіх з українськими прізвищами відразу спроваджували через широкі скляні двері над високу кручу з видом на Дніпро. З залі було все видно. Там один із членів „ревтрибуналу" п'яно гукав: Ну, любуйтесь востаннє своєю Україною!", наказував повернутись обличчям до Дніпра, і ззаду, на його знак, починав свою смертельну роботу кулемет. Трупи летіли з кручі. Приводили нових і нових. І так день, два, три і більше . . .

Гори трупів, що збирались на узбіччі, потім вивозили великими возами-плятформами. На вози накладали їх у п'ять шарів. Щоб не розсипались, ув'язували линвами. Везли містом відкрито, щоб „вороги революції" бачили.

Олійникові пощастило „обдурити" трибунал. Він показав свою, російською мовою писану, посвідку, російською мовою довівши, що він таки Олєйніков, а не хтось там інший. Його відпустили.

10-го лютого, повертаючи з дружиною (ще тільки два місяці, як одружилися) з міста додому, я мало не став жертвою одного такого ловця душ людських. За якихось двадцять кроків від дому на Воздвиженському спуску, знизу, з Подолу, назустріч нам швидко ступав якийсь вояк. Наблизився. Алеж і потворний! — подумав я. Розхристаний, кашкет із червоною зіркою — набакир, у руках — наган. Чогось мені здавалося, що цівка нагана парує чи димить. Тип був виразно деґенеративний, у нього зовсім, з природи, не було підборіддя. Наблизившись до нас, він наставив нагана на рівень мого носа і гукнув: „Какой часті?" (Якої військової частини?). Я ще був у солдатській шинелі й у військовому кашкеті. На язиці крутилося сказати: „я вже вільний козак", але, на щастя, вихопилось: „я вже демобілізований". І, ні на мить не зупиняючись, почуваючи, що й жінка тягне мене за руку вперед, повільною ходою пішов своєю дорогою. Кроків через десять злегка скосив ліве око — оглянувся: стоїть потвора з неопущеним наганом і дивиться нам услід. Ще десять кроків — і ми в своєму дворі. На другий день, ідучи на роботу цим самим Воздвиженським спуском, нарахував, по дорозі до Дніпросоюзу, сім застрелених на пішоходах. На роботі мені розповіли, що то вчора якийсь муравйовський бандит стріляв кожного зустрічного. До цього треба додати, що вільні козаки — добровільці української армії, були найбільше у большевиків зненавиджені. Багато їх загинуло на вулицях міста, бо всі мали однакові, червоного кольору, персональні посвідки. Самої такої посвідки було досить, щоб її власника стріляли на місці. Тоді того я ще не знав. і тому то — моє щастя, що не „пожартував" з бандитом.

Вдершися до житла єпископа (на жаль, прізвище його забув) на території Печерської лаври, муравйовські бандити садистично замордували його (здається, того самого, що відправляв молебінь під час проголошення III Універсалу). Про це писали пізніше всі київські газети.

Через кілька днів після приходу Муравйова до Києва, на майдані св. Софії появилися символи поневолення й насильства — саме на тому місці, де проголошувано Універсали — велетенське гіпсове погруддя горбоносого й вухатого Троцького, а з західнього боку, на місці зруйнованого пам'ятника княгині Ользі — косоокого азіята Леніна. Обидва погруддя з вигляду були такі бридкі, що ними б тільки неслухняних дітей лякати. Та недовго терпів священний майдан тих непроханих гостей: уже на другий чи третій день після їх появи, обидва вони були вночі обляпані брудом і густо позаливані фіялковим атраментом, а через кілька днів лишились на їх місці тільки купи потрощеного череп'я. Після того зухвалий завойовник уже не сквернив більше великого майдану огидними атрибутами своєї тимчасової зверхности . . .

Десять днів полювали банди муравйовських убивців на вулицях Києва, а потім, як Муравйов утворив у Києві совєт депутатів, киян почали масово мордувати уже закрито, в Чека. Ці вже налітали на житла ночами. Але інтенсивність нищення від того не зменшилась.

Великою кров'ю заплатив Київ і вся Україна за IV Універсал. Платить український народ за нього й досі. Але тим то й дорогий він усім нам, як акт неоціненної вартости, як доказ, що великий український народ, хоч і окрадений та в огні збуджений, спромігшися створити той акт незалежности, спроможеться і повнотою його здійснити. Не сьогодні, то завтра, але здійснить. І стануть дійсністю привабливі слова пісні української молоді:

„Від Синього Дону
  до сивих Карпат
Одна неподільна родина:
Без панства, без рабства,
  насильства і зрад —
Вільна, незалежна Україна!"

ГРОМАДСЬКА ФОРТЕЦЯ В НЮ ЙОРКУ

Початок нового року спонукує кожного поглянути на пройдений в минулому році шлях, на свої осяги й невдачі та призадуматись над пляном на дальший рік. Тому в цьому часі здебільша організації складають свої річні звідомлення. Коли говорити про загальне громадське життя українців в Ню Йорку, то варта приглянутись ближче установі, яка бепосередньо згуртувала в своїх мурах коло 30 активних наших організацій, більшість українського громадського активу в цій метрополії світу. Через ті організації — тисячі громадян безпосередньо зв'язані з цією установою, а посередньо мусять нею цікавитись всі українці нашого великого міста. Цією установою є Український Народний Дім.

Український Народний Дім в Ню Йорку закінчив в минулому році четвертий рік свого існування. І всі його критики мусять признати, що він виправдав себе за тих чотири роки, що він став дійсно українською громадською фортецею. І в минулому році, як і в попередніх, у Народному Домі мали не тільки свої постійні домівки, як згадано, три десятки українських організацій, але в його залях відбувались численні культурні й товариські зустрічі, забави, концерти, прийняття, наукові доповіді, збори, з'їзди, наради... І тому слушно підкреслено на останніх Загальних Зборах УНДому 6 жовтня мин. року, що ця громадсько-культурна діяльність стоїть на першому місці його завдань, його місії, що вона є ціллю його існування. Тому теж, ідучи по лінії рекомендацій згаданих останніх Загальних Зборів, рішено більший натиск покласти на культурну діяльність у власному засягу, дармащо при практичному виконанні такого пляну стрічається pізні, інколи непоборні труднощі. Вечером в честь Юрія Клена 8 грудня м. р. започатковано серію таких культурницьких імпрез. Цей вечір належав до найкращих імпрез які взагалі відбулись в минулому році в Ню Йорку. Після цього відбувся не менш успішний Літ. Вечір Тодося Осьмачки. В такому стилі підготовляється інші літературні та музичні імпрези. Дирекція УНДому не хоче, так мовити, дублювати цілі інших організацій, покликаних для такої культурницької роботи, тому теж, ініціюючи і адмініструючи ці імпрези, запрошує до виконання програми цілі колективи (як ось Об'єднання Українських письменників „Слово") або кваліфікованих індивідульних виконавців, щоб гарантувати поважний мистецький рівень вечора.

В УНДомі згуртувалась група молодих мистців, які плянують цикль дискусійних вечорів та виставок задля покращання взаємного зрозуміння та нав'язання тіснішого контакту з громадянством. Від 1 то 9 лютого відбулась вистава образів вісьмох артистів. Рішено зреалізувати теж давню думку про заснування в У. Н. Домі Читальні з усіми українськими й численними чужомовними часописами. Рішено знову зактивізувати питання випозичальні українських книжок. Острах, що така Читальня може зменшити покупність наших газет і книжок не стійкий, бо така наша Читальня і випозичальня буде взагалі заохотою до читання газет і книжок та повинна стати новим центром зустрічі для наших громадян в Ню Йорку. У Ню Йорку є поважні установи суто-наукового характеру, є такі, яких ціллю є помагати розвиткові науки й мистецтва, є й такі, які гуртують професійних письменників і мистців. Більшість мають власні доми, чи обширні домівки. А все ж, осередком для всіх них і місцем зустрічі в будь-який день та в будь-яку пополудневу й вечірню годину — є таки наш Народний Дім.

Хоч основна ціль цього УНДому є громадсько-культурна, проте для її осягнення потрібна здорова фінансова база. Маючи на увазі сумний досвід з давнім УНДомом у Ню Йорку і бажаючи запевнити цьому новому УНДомові тривкість існування та захоронити його від риску випадкового керівництва, після довгих і всесторонніх нарад над цією справою збудовано УНДім на статуті бизнесового підприємства. Ясно, що ніяких „бизнесів" він не робить, бо його діяльність точно визначена чартером, зате той статут зобов'язує нашу установу до строгої самовистачальної господарки. Громадська діяльність не завжди покривається з інтересами фінансової корпорації. Проте Дирекція за весь 4-річний період мала на увазі цей подвійний характер установи і конечність узгіднювати цю так мовити двотоповість її інтересів. Докладні фінансові звіти за минулий рік будуть швидко готові й оприлюднені у зв'язку з недалекими новими Загальними Зборами. Але вже тепер можна ствердити, що й минулий рік закінчено успішно з фінансового боку. Обороти в 1957 році небагато різнилися від оборотів за попередній — 1956 рік, а це треба вважати успіхом з увагою на господарську знижку та послаблення активности у цілому українському громадському житті в Америці. На цьому місці, як голова Дирекції УНДому, мушу скласти подяку всім тим нашим установам, товариствам і організаціям, як теж усім окремим українським громадянам, які користувались можливостями, що їх дає УНДім — своїми залями, рестораном і баром, дармащо може в деяких випадках могли б деінде дістати нижчу ціну. Дирекція свідома цього і старалася по змозі обнизити ціни на залю, на влаштовувані у нашій управі прийняття та на харчі в ресторані. Однак завжди так буває, що громадська установа, яка цупко мусить триматися законних приписів і дбати про громадське майно, не може дозволяти собі на такі знижки цін, що їх може робити приватний власник. З другого боку досвід із різними імпрезами, що їх організатори злакомились на дешеві залі поза Народним Домом, доказав, що положення УНДому при 2-ій Евеню, популярність нашої залі і вигода, що її мають в масі українські мешканці цієї дільниці, як теж вигідний доїзд з інших дільниць, гарантують таки найбільший успіх імпрези — у Народнім Домі. Знаємо конкретно, що деякі мистці, що відмовились від „дорогої" залі УНДому й перенесли свій виступ до дешевої іншої — гірко жалували, бо та інша заля світила пусткою, коли заля УНДому була б напевно повна. І тому ми не тільки апелюємо до громадського почуття солідарности та до підтримування свого рідного громадського центру, яким є УНДім, при уладжуванні концертів, зустрічей, з'їздів і прийнять, але й пояснюємо практичні користі, що їх мають наші українські клієнти, користуючись нашими залями і домівками. Очевидно, що найбільшою користю є українська атмосфера, яка у нас панує, є свідомість, що гріш пішов на рідну ціль.

Однак наша Дирекція хоче якнайбільше піти по лінії слушних бажань громади. Тому вже в минулому році відновлено малу залю, а саме тепер закінчується відновлювання великої залі і залі ч. 22, призначеної на виставки, доповіді тощо. Вже дуже поважні квоти вложено в ремонт УНДому, але ми здаємо собі справу, що треба чимало дечого переробити, поліпшити. На це нема ради: куплено дім старий, бо на новий, який бодай приблизно годився би на наші цілі, не було грошей. Брак відразу більшого основного капіталу і конечність зробити поважні інвестиції — перше пристосування дому до його цілей, заведення охолоджуючої системи, перерібка фронтової крамниці на бар, конечність купна сусіднього дому і т. д. — все воно вичерпувало кожний зайвий гріш, зате підвищувало вартість нашої реальности, — збільшувало громадський маєток. Коли збірна вартість наших посілостей становить тепер кругло $150,000 то на цю суму маємо тільки 58,000 долярів капіталу у формі капіталу власників уділовців, а решта, себто 92,000 долярів — це позички, що їх треба було затягнути. Щоб заплатити щорічно відсотки за позички, сплачувати умовлені рати, заплатити податки, асекурації, ліцензії, світло, опал, кошти біжучих направ, платні мінімального персоналу, не рахуючи коштів товару та видатків, зв'язаних з кожночасним окремим підприємством у власній управі, — треба нам річно кругло 45,000 долярів. Очевидно, що стягнути таку велику суму з щомісячних невеличких чиншів від наших комірників-громадських організацій, з чистого доходу за уладжувані у нас прийняття, з винайму заль та з чистого доходу з бару — дуже трудно, а то й неможливо, особливо літньою порою, коли в Ню Йорку завмирає все життя. Одинокий тривкий спосіб санувати ситуацію є зменшення тягару сплачування відсотків і довжних рат через зібрання поважнішого нового капіталу, вичищення найпекучіших зобов'язань УНДому та створення невеличкого оборотового капіталу. Обраховуємо, що сумою 20,000 долярів можна б посилити нашу організацію та поставити її на тривку і здорову плятформу.

На останніх Загальних Зборах багато уділовців, познайомившись з успішними оборотами корпорації та здоровими господарськими основами УНДому, самі спонтанно заявили готовість купити дальші уділи. Однак крім теперішніх уділовців є в Ню Йорку ще багато таких видатних і заможних наших громадян, які з якихось причин ще не є шеровцями УНДому. Є між ними не тільки вузькі грошороби, але й громадські люди, освічені та зі зрозумінням для таких справ, як необхідність існування Українського Народного Дому в Ню Йорку. Чому вони до цього часу не належать до громади уділовців? Частинно — це їхня вина, частинно наша, Дирекції, що ще не виснилось їм справи та що ніхто ще безпосередньо, так мовити б, не підійшов до них. Саме тепер Дирекція приготовляє нову кампанію за продаж шерів по 25 долярів. УНДім в Ню Йорку — це подвійний маєток: — ефективний і моральний. Його господарка здорова, його користі для громади величезні. Вартість уділу (шера) УНДому тепер куди вища, ніж була тому 4 роки. Тому купно шерів УНДому це не тільки добре громадське, національне діло. Це певна льоката капіталу. Коли переборемо теперішні труднощі, можна буде напевне приступити до виплати дивіденд.

Хай же не забракне ніодної української родини в Ню Йорку, яка не купила б уділів УНДому. І хай ці уділи будуть символами єдности нашої громади, яка свідома вартости цієї нашої громадської фортеці та яка передасть її наступним поколінням, як тривкий доказ нашої праці і нашого розуміння національних потреб на американській землі.

Вол. Баранецький

Степан Куропась

ШИКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Вечір св. Андрея не придбав собі в Шикаго права громадянства. Одиноха пластова станиця вшанувала велике і славне ім'я Андрея, імпрезою для молоді. В старім краю, зокрема на Західній Україні, „Андрій" тішився великою популярністю і не було такого села, де б хлопці й дівчата не справляли б андріївських вечорів. В Америці не прийнялися ті звичаї, бо навіть мельниківці нічого в день Андрея не влаштовували. Зате в приватних домах, в вужчих родинних і товариських гуртах народ славословив Андрея. Знаю кілька таких випадків, а на одному з них, у п. Заяців, мав нагоду й бути.

Свято Різдва справляли шикаговські українці по старому й новому стилю. Нова світська парохія св. Йосифа, де парохом є о. Шарий — держиться вже нового григоріянського календаря. Свята були разом з американськими, а Йордан на 6 січня, на сам наш Святий Вечір по старому стилю. В неділю дня 29-го грудня відбувся празничний обід в честь пароха церкви. Всі інші православні і католицькі парохії оо. Василіян, держаться старого стилю. Людей в церквах щороку більше і домінують вже в них новоприбулі. Коли згадати тих людей і часи їхнього приїзду, то треба признати, що вони вміють жити і зробили у всіх напрямах великий поступ. Причиною є не лише їх розум, але й добробут, який в Америці застали. Зі святами велика хмара колядників перейшла Шикагом вздовж і поперек. Ходив і я, й всюди нас добре й щиро приймали лише в одній хаті, як люди зачули колядників, погасили світла, — мовляв, нас нема дома.

Українські лікарі і професіоналісти переносяться поволі але певно на північний захід Шикаґа. Не знаю, чи послухали зову української душі, чи тіла, що хоче просторів і свіжого повітря, та можливости чкурнути скоро за місто, чи пішли вже за американським голосом „ґов вест, янґ мен"! Досить з того, що в т. зв. селі Шорта (Шорт Віледж) живе вже д-р Савчин, лікар, що має канцелярію в Ок Парк. Рік тому купив тут хату д-р Хрептовський, лікар-спортсмен, що працює приватно як теж для міста. Нову хату вже збудував і перенісся до неї д-р Іванців, а на днях д-р Цимбалістий купив хату в самому серці села.

Трохи дальше від села живуть д-р Калинюк, д-р Дачишин, Роман Мицик, Осип Скірник, В. Позняк, О. Йона, д-р Дзюбик, пані Калимон з дочкою, Мих. Варан (в селі) і багато інших, яких я знаю і не знаю. Таке тяготіння шикаґовських українців переноситись отже на захід і північ в сторону нової української парохії св. Йосифа, що згуртувала вже 175 українських родин, купила і виплатила церковну площу і майно те має 50 тисяч долярів — все це впродовж 15 місяців.

Свято Самостійности і Соборности в неділю, дня 19-го січня мало у нас дуже імпозантний і соборний характер. Заля Шопена була повна людей зі всіх земель України до американського вже роду включно. На 60 тисяч українців, з того 33 тисячі дорослих, — цифра півтори тисячі не є велика, але коли збиралося у нас більше? — Зрештою не кожний інтересується академіями. На святі був архиєпископ Генадій, окружений православними священиками і ігумен ЧСВВ о. Нестор Феціца, та парох о. Сотер Голик. На святі промовляли д-р Смаль-Стоцький, а з американських гостей конґресмен О'Гера, член конґресової комісії закордонних справ. Конґресмен ствердив, що як член цієї комісії він добре пізнав, яку велику вагу кладуть на Україну і яке значення має вона в СССР для справи визволення поневолених народів поза залізною заслоною.

Кульмінаційною точкою програми свята була промова міністра уряду Канади Михайла Стара. На неї чекали всі! Чи вміє він по українськи — питали новоприбулі, чи знає він складні українські справи, чи розуміє американську молодь — думали молоді українці. Міністер Стар виявив себе таким, яким всі хотіли його бачити. Ростом і поставою чистий міністер, говорить добре українською мовою, має дуже дзвінку англійську мову. Говорив про ті великі можливості, які має українська молодь Канади і Америки для того, щоб прислужитися справі України. Треба здобувати місця в правлінню тих двох держав, бо тоді легко є впливати на хід політики відносно України, тоді інформації наші будуть такими, якими ми хотіли б їх мати. Припав до вподоби всім. Теж його пані, яку двічі вітали квітами. На летовищі стрінули міністра, його дружину і п. Гультая мішана делеґація комітету і делеґація пань із Золотого Хреста в особах пань Іванів, Бережан і Ленчицької, яка вручила пані Стар велику китицю квітів.

Концертова програма була задовга, але ніяк не можна було її скоротити, коли зважити, що свято було справою домовлень і амальґамою двох програм. В тій частині взяли участь: Духова оркестра СУМА, Хор „Сурма" під проводом проф. Барабаша і Плешкевича, та солісти Зоя Мельниченко і о. Мартиненко з Мінеаполісу, Мінн.

Вечером вітали міністра в готелі Конґрес, а в суботу вечером Українська Щадничо-Позичкова Спілка „Тризуб" запросила всю делеґацію, що стрінула міністра на летовищі (20 осіб) на вечерю до славного Помп-Рум в Амбасадор Іст Готел.

Міністер був теж на Службі Божій в намірені українського народу в церквах св. Володимира і св. Миколая та висловив своє вдоволення з таких гарних здобутків Шикаґовських українців на церковному полі. — Екзекутивний секретар „Тризуба" п. Петро Пуцило зі своїм кедилаком був офіційним шофером канадійських гостей.

Звернення президента УНР — д-ра Степана Витвицького, відчитав ред. Семчишин, а 4-ий Універсал п. Матулко.

Наталка-Полтавка — безсмертна оперета Котляревського, — якій вже 140 літ, появилась знову на сцені в залі Православної Громади св. Володимира. Виставу приготовила пані Павленко, жінка генерала, і треба признати, що підібрала вона добрих артистів. Якби не те, що Возьний був замолодий і за гарний і ніяк не подобав на царського чиновника, вистава була б бездоганна. Не можна знайти кращого Виборного як п. Павликовський. В нього і мова і спів і постава, кругом артист, відомий це зі сцени на Волині. Терпелиха з Наталкою були доброю парою і добре віддали свої ролі, як теж і Микола. Петро — п. Соколовський міг виявити більше любови до Наталки, як виявив. Ролю Терпелихи грала пані Чопівська, Наталки пані Борачук, Миколи п. Зарицький, а Возьного п. Зботенів. Культурноосвітній референт громади п. Паславський представив на кінці виставу попис гарних українських танків, які виконали чистокровні американці з українськими дівчатами. Збірка „Діти Дітям", яку заініціював інж. Цімура, принесла 34,58 дол.

Заля була переповнена, напевно 300 людей разом зі своїм парохом о. Білецьким і о. Позником.

Перед і під час вистави пригравала 6-членна оркестра під проводом проф. Гаєвського. Промовляв проф. Іващук.

Багато книжок і брошур, різного змісту, згадати хоч би, Буковину, Московський сфінкс — Косаренка-Косаревича, 22-го січня, Ми і світ інж. Артюшенка і У політичному тумані — Слобожанина — заливають шикаґовський ринок. Це лише в грудні минулого року 4 книжки а так протягом року назбирається їх купа. Видавці зовсім не питаються читачів, чи купують книжки чи ні, лише висилають рахунок, з додатком, що як вам книжка не подобається, завертайте назад. А щоб знати, чи книжка подобається, треба її прочитати, і ніяково її відтак завертати по перечитанню, хоч би й не подобалася. Зрештою не опачується запаковувати і везти на пошту. Колись цього не було — читач вибирав лектуру — тепер навпаки!

„Кредитова Кооператива" Самопоміч мала в неділю дня 26 січня Річні Збори. Спілка 92-двома тисячами перейшла перший мільйон, і йде на стрічу чи завершення другого. В більшості уряд остав той самий, доповнено теж контрольну комісію. Ухвалено 3½% дивіденду. Найбільше мови було про посилення реклями і в газетах і в радіо. Рішено продовжувати оголошення в тому самому маштабі, що й минулого року.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Черговий культурний здобуток української громади.

Вже багато років місцева українська громада відчувала великий брак з приводу відсутности мистецького гуртка для гідної репрезентації українського народного танку і пісні. На протязі минулих років було багато намагань, щоб таку мистецьку групу створити, але, на жаль, з огляду на різного роду перепони, цей задум не мав успіху. Щойно кілька місяців тому, коли до Міннеаполісу прибув на постійне перебування ентузіяст українського народного танку п. Петро Королевич, ця справа набула розвитку.

Шість місяців тому, за ініціятивою управи Відділу ООЧСУ та при співучасті Станиці Пласту, Союзу Українок та Осередку СУМА, відбулася спільна нарада представників, на якій вирішено створити гурток українського народного танку і пісні під назвою „Черемош". До участи в цьому гуртку запрошено всю українську молодь, бажаючу власними силами відтворювати красу українського народного мистецтва. Вже на самому початку своєї діяльности до гуртка вступило коло тридцяти осіб з-поміж нашої молоді, а керівниками балетної ділянки стали п. Петро Королевич і вокально-музичної — інж. Евген Карп'як та його дружина Олена. Від самого початку було велике зацікавлення та ентузіязм учасників, і можна було передбачити, що цим разом цей дуже корисний задум ініціяторів закінчиться повним успіхом. Вся українська громада ждала з великою нетерпеливістю, щоб побачити успіхи праці цих любителів українського народного мистецтва. Знаючи, які великі труднощі треба побороти з виготовленням строїв, багато старших громадян запропонували свою допомогу. Одні зайнялися закупом матеріялів, а інші виготовленням одягів. Не минуло кілька місяців, а щойно створена мистецька група стала власником прекрасних українських одягів, гуцульських та полтавських.

Дня 19 січня цього року, в авдиторії української парохіяльної школи св. Константина, в присутності 400 осіб української і англомовної публіки відбувся перший виступ новоствореного гуртка народного танку і пісні „Черемош". Так, як було передбачено, цей виступ увінчався повним успіхом та залишив у присутніх велике враження. Програма почалася коротким вступним словом, що його виголосила конферансієрка пані Катерина Гуцал, яка подавала короткі пояснення до кожної точки. Під звуки народних мелодій, що їх виконала оркестра, в склад котрої входять панове Євген Карп'як, Богдан Гуцал, Ярослав Давидович та Кость Сольчаник, перед очима учасників проходила точка за точкою, представляючи безмежну красу українського танку, пісні і народної ноші. Першим був виступ наших наймолодших танцюристок, а саме сестер Люсі і Ванди Королевич, Стефи Ковальчук, Оксани Мухи, Ірки Моцьо, Лесі Киці, Лесі Свенціцької та Славки Павлишин. Ці гарні українські дівчата, зодягнені в строї маленьких гуцулок, дуже гарно виконали гуцульський танок „Верховина". Зараз же після виступу маленьких гуцулок, з приспівом та під звуки мелодії „Аркан" вийшла група леґінів з топірцями та в надзвичайно мальовничих гуцульських одягах, вміло виконуючи цей старий танок нащадків карпатських полонин. Цю групу молодих леґінів творили такі танцюристи: Володимир Мінкович, Мирослав Павлишин, Петро Буник, Микита Муха, Степан Вовгак та Юрко Давидович. Після цього ці самі леґіні та група молодих гуцулок у складі сестер Іванки і Катрусі Іваськевич, Оксани Крамарчук, Марусі Свенціцької, Варвари Ковальчук та Тані Плювак виконали з приспівами старий гуцульський танок „Гуцулка". Всі ці виступи наших молодих танцюристів публіка прийняла з великим захопленням та нагородила щедрими оплесками. Можна сказати, що це була найкраща нагорода громадянства для наших танцюристів за їх солідну працю.

Друга частина концерту складалася з вокальних точок жіночого квартету та окремих солістів. Квартет у складі молодих українських студентів Люсі Мінкович, Катрусі Павлишин, Тані Коваленко та Рені Жуковської виконав чотири пісеньки: „Маєва нічка", „Ой Джиґуне, Джиґуне", „Сонце низенько", та „В житті таке буває". Чарівні мелодії української пісні, мальовничі вишивки та врода українських дівчат зробили виступ цього квартету вповні успішним. З черги виступила зі сольоспівом панна Катруся Павлишин. Гарним, дзвінким і надзвичайно мелодійним голосом вона виконала дві пісні „Осінь" та „Вечірня пісня". На закінчення другої частини виступила артистка української сцени пані Олена Карп'як-Бенцаль. В імпозантному одягу української молодиці ця сеньйорка української сцени відспівала з глибоким чуттям дві пісні з опери „Запорожець за Дунаєм".

Третя частина концерту складалася майже виключно з народних танків східніх земель України. В цій частині дівчата виступили в гарних полтавських одягах і хлопці у вишиваних сорочках і козацьких блакитних шараварах. Це була різноманітна частина, в програму якої входив „Подільський козачок" у виконанні Іванни Іваськевич та Юрка Давидовича, „Гопак" у виконанні Тані Плювак та Володимира Мінковича, „Чумак" у виконанні Мирослава Павлишина та „Запорожець" у виконанні чотирьох козаків в жупанах і зі шаблями. Окремо жіноча група виконала гопака „На вулиці скрипка грає" та „Катерину". На закінчення програми цілий склад балету виконав „Коломийку" з приспівами. У виконуванні цього танку вирізнилися два наймолодші танцюристи, а саме Богдан Мандибур та Володимир Муха. Як попередні, так і ці виступи публіка нагородила щирими оплесками та признанням для поодиноких виконавців.

В загальному можна сказати що цей перший виступ гуртка „Черемош" був надзвичайно вдалим, а програма його виступу була такою, на яку українська громада довго вичікувала. Сподіваємося, що як учасники так і керівники цього гуртка доложать всіх зусиль та поставлять рівень виступів ще вище та гідно зарепрезентують красу українського народного мистецтва перед своїми і чужими. Вже тепер гурток робить цілий ряд заходів, щоб виступити перед широкими колами американського суспільства і тим самим поширити правду про Україну, її нарід і культуру. Можна бути певним, що таку працю української молоді щиро привітає увесь український загал, а керівникам й ініціяторам цієї праці дасть всесторонню підтримку.

М. К.

● **У Південній Африці** в печері недалеко Йоганнесбургу знайшли рештки первісної людини, що — як твердять учені належить до епохи переходу від звірини до людини. Її названо телянтропос. Вона мала більший мозок, як мавполюдина, і краще розвинені стопи.

Свято Державности в Елмайра, Н. Й.

Свято Державности України відбулося в Елмайра Гайц в неділю 2 лютого заходами Відділу У. К. Комітету, Відділу УНСоюзу та інших українських установ.

Відкрив свято голова п. інж. В. Петрівський, а святочну молитву провели Всч. отці В. Довгович та В. Маселко. Святочну промову виголосив секретар Відділу УНСоюзу Іван Чопко. Зчерги інж. В. Петрівський говорив про минуле України та сьогоднішнє положення Українського Народу і про його боротьбу за незалежність. В дальшу програму свята увійшли дві деклямації Богдана Чопка й Ореста Чопка. На закінчення свята відбулася спільна гостина.

Спорт

УСК ТРАТИТЬ ОДНУ ЦІННУ ТОЧКУ — КОЛСМАН СК — УСК НЮ ЙОРК 3:3.

У відплатних змаганнях проти Колсман СК — УСК мусів стратити одну цінну точку. На потіху можна хіба пригадати собі факт, що найповажніший конкурент УСК-у — Гобокен СК тієї самої неділі (2 лютого) стратив проти чехів дві точки. Все таки в останній грі УСК випав досить блідо. Найкращими змагунами УСК-у були без сумніву Гаврилюк, Польок та Василькевич. Вправді Полльок не використав кількох певних позицій, під воротами противника, при чому 2 мінути перед кінцем був фактично сам-насам і міг врятувати обидві точки, але його рутина, його трюки є поважним капіталом в грі УСК-у. Василькевич своєю амбітністю, постійним намаганням дістатися до воріт противника, виявив, що він може зробити значно більше, як деякі „специ". — Гаврилюк як звичайно „розсудливий (хоч ще дійсно молодий), амбітний був завжди там, де було треба доброго змагуна.

Цьолко вини за втрачені ворота не поносить, а Підгорецький таки грати не повинен був, бо таки видно було, що він ще не цілком здоровий по хворобі. Олинець не мав свого дня в неділю. Решта змагунів грала нижче рівня, що ми його в них звикли бачити.

Сам перебіг гри був дуже цікавий та держав глядачів в постійному напруженні. УСК зразу накидає сильне темпо, має перевагу в полі, але не використовує підворітних ситуацій. За те Колсман при кінці першої половини робить два вдалі прориви і здобуває двоє воріт. Але добра співгра Польока та Василькевича дає нагоду Наливайкові добути перші ворота для УСК-у. В другій половині гри УСК зразу переходить до наступу і двоє воріт Василькевича дає УСК-ові ведення 3:2. Щойно 4 мінути перед кінцем Колсман вирівнює. Шкода, що перед тим УСК не подумав про більше дефензивну гру.

Склад УСК: Цьолко, Шеран, Підгорецький, Олинець, Гаврилюк, Колодій, Панкевич, Польок, Наливайко, Голюка, Аридт, Василькевич, Луцишин.

Інші висліди дружин УСК-у того дня: Колсман резерва — УСК резерва 1:5. Чехи — юньйори — УСК — юньйори „А" 0:10. Лотиші — юньйори — УСК — юньйори „Б" 2:1. (іх)

ЧЕРНИК — ТУРНЕРС 3:0 (15:3) 15:7; 15:2)

У відбиванкових змаганнях за першенство Дітройту наші відбиванкарі легко виграли з Турнерс три сети. Сподіваємося, що Черник здобуде перше місце й у відбиванці.

Гокеїсти Черника зайняли 3-тє місце в табелі і грають за чашу Плей-Оф.

Змагуни першої дружини копаного м'яча дійшли до півфіналу за аматорську чашу Америки, хто буде черговим противником, ще не відомо.

За професійну чашу Америки Черник змагався 9 лютого 1958 р. на стадіоні Кейворт, Гемтремк із дружиною „Коллінґс", Синсинаті, Огайо. В. Г.

А. Чернова

ВИСТАВКА ПРАЦЬ ЛЮДМИЛИ МОРОЗОВОЇ І СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА

Це вже друга спільна виставка цих двох мистців. Громадянство їх любить і радо відвідує їхні виставки. Люди почувають себе добре в атмосфері їх творчости. Конструктивність творів і їх естетична вартість ваблять глядача — виставку не хочеться залишати і відвідувачі проводять там незвично багато часу. Часто вони вертаються, щоб натішитись досхочу квітами Морозової, надихатись чистим повітрям її красвидів, надивитись на обличчя її одухотворених небуденних портретів.

Виставила Морозова 40 красвидів, 11 образів квітів, 19 портретів і 7 композицій. Багатий доробок за час від першої виставки.

В красвидах, квітах і деяких портретах Морозова починає стосувати нові гостріші кольори, які надають образам сміливішого виразу, так би мовити, зовнішньої атрактивности.

Красвиди весни — це наче персоніфікація юности замріяної, повної сподівань, чарівної своєю безпосередністю. І осінь при всім буянні гарячих барв тутешньої природи, лишається своїм настроєм українською, сумирною осінню — символом примирености з життям. Задивляються палаючі дерева у тихі води, ваблять у теплий затишок золотого склепіння дороги. Осінь золоті сіни перед білими палатами зими, що її теж захоплює мистець. На виставці є п'ять зимових красвидів, між ними дві метелиці.

В квітах на цей раз у Морозової справжня заметіль кольорів, особливо ті із перевагою різного синього кольору мають нову зовнішню привабливість.

І серед портретів є нове — гармонійна ґама жовтих кольорів у портреті Шірлі притягає увагу насиченою теплотою. Нове є використання чорної барви у портреті еспанки, дуже влучне й імпресивне у зв'язку із тлом просвіченим пристрасними загравами червоних відблисків.

Є кілька нових автопортретів, З них два — автопортрет із палітрою і з рожевою хустинкою являється якоюсь блакитно - рожевою симфонією. Відмінним є портрет в сірому, який глядачем сприймається як щось стороннє із цілістю не зв'язане. На іншім автопортреті (у червоному капелюсі) домінуючу ролю грає капелюх і то дуже успішно, так, що свого носія він відсунув у тінь, не тільки у фактичну капелюшну, але і в метафорному значенні.

Автопортрет у чоному можна трактувати як мотто до виставки, присвяченої пам'яті незабутнього учителя професора Ірполіта Моргилевського.

Звертають увагу своєю контрастовістю особливо два акти. Модель у зеленому, де тіло із оранжової плями килимка підноситься у теплу зеленаву тінь чисте і шляхотне. Другий цілком відмінний і настроєво зовсім несподіваний акт, де тіло, кольори, позиція і тло такі викликаючі, що акт вже став темою, яка вимагає визначення.

Виступає на цій виставці Морозова теж із новою для неї тематикою, а саме релігійною. Вони не мають нічого спільного із традиційним іконописним підходом. Її Воскресіння, де янголи, єдині свідки чуда, і постать Христа це тільки наче згущене повітря, видиво не уставлене на місці, а тільки в загальному надземному просторі. Однак при тім настрій чуда містичний і діючий. Велике Розп'яття в мрачних синіх кольорах також не зв'язане з Лобним місцем. Вся конструкція хреста із скуленими у підніжжя постаттями скорбних людей тяжко налягає, наче вгрузає в землю, на якій темніють руді як запекла кров плями.

Що до другого Розп'яття, то малярка умістила його у ясному зеленому просторі під непомильно українським небом із високими радісними хмарами. Постать Розп'ятого і постаті під хрестом не мають якостей живих тіл тільки скульптурних застиглих фігур. Інтерпретація в цілому зовсім незвичайна, бо муки Голгофи зв'язані із Сходом, зі Сходом сухим і жорстоко гарячим, де само підсоння і доба являються діючими елементами несамовитої кари розп'яття.

Більш зрозуміла є інтерпретація Різдва. Поза Марії здивована і покірна і янголи, знову єдині свідки дива, схилені над без краю солодким немовлям і Йосиф, але світло зорі падає мимо Святої Родини і являється наче безвідносним до з'яви. Натомість введено інше світло, яке випромінюється від сяйва над головою Марії. Воно падає на дитину і тим оживлює її і загріває. Однак само сяйво окреслене виразною лінією не в'яжеться із цілістю образу, де лінії є неокреслені. Очевидно джерелом світла має бути на образі тільки Марія, від якої світло проливається на дитину. Але тоді думається, що звізда мусіла б бути дуже далеко і світло від неї не таке компактне.

Такі міркування виникають у глядача, нефахового критика, який сприймає більше почуттям.

Що до скульптури Сергія Литвиненка, то найбільше спиняються люди перед новинкою, якою являється погруддя назване його творцем — Гетьманівна. Це ваблива, горда спокійна головка, яка легко підноситься із зумисне недбало упорядкованих складок убрання, які збільшені й обтяжілі служать наче постаментом для погруддя. Притягає увагу також терракота — портрет дівчини. Однак поставлена на тлі килима млявих споріднених кольорів, вона губиться. На тім тлі дуже добре вибивається портрет дівчини у старовинному убранні Морозової, але терракота потребує іншого темного і одноколірового тла.

Група — Праця у маленькому форматі потребує ближчого розгляду завдяки мініятюрному розмірові, невластивому для теми. Такі речі потребують монументального виконання для того, щоб їх належно оцінити. Поставлена серед природи, на якійсь лісовій поляні група „Праця" справляла б прекрасне враження і була б ідейно на відповідному місці.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДІТРОЙТ, Мич. — Відд. 146 ім. І. Франка повідомляє, що 15 грудня 1957 р. відбулися збори, на яких вибрано слідуючу Управу на 1958 р.ік: М. Головчак, предс.; М. Рой, заст.; Д. Ферлей, рек. секр.; М. Війтович, фін. секр.; І. Підпиригора, кас.; Контрольна Комісія: С. Готра і М. Ониськів. Опікуни хворих: І. Диґаз.

БОСТОН, Масс. — На річних Зборах Відд. 374, які відбулися 19-го січня, був обраний такий Уряд на 1958 р.: І. Назар, предсідник; В. Федорів, кас.; М. Кисіль, фін. секр.; М. Кисіль, проток. секр.; п-ні Ю. Тутко, організатор; М. Кисіль, делеґат на 24-ту конвенцію УНСоюзу; Мих. Кисіль, заступник делеґата.

ШИКАҐО, Ілл. — 12-го січня 1958 р. відбулися в Домі Відділів УНС Річні збори 379 Відд. ім. св. Юрія, на яких обрано Управу на 1958 рік в такому складі: А. Зборик, предс.; В. Максимів, заст. предсід.; М. Семків, фін. секр.; І. Малюк, кас.; С. Голяш, рек. секр. Контрольна Комісія: В. Ваків, І. Ракуш, О. Забитко. Опікуни хворих: В. Семків, Братейко і Сидорик. Делеґати на конвенцію УНСоюзу: А. Зборик, М. Семків, І. Малюк. Делеґати до Ліґи АУП: П. Семків і І. Малюк. На річних зборах призначено на добродійні цілі суму 250 долярів.

АКРОН, О. — На річних зборах Б-ва Сош. Св. Духа, Відд. 295, обрано на біжучий рік нову Управу в такому складі: О. Зепко, предс.; Н. Іванищук, заступник; С. Мотрович, кас.; М. Когут, заст.; В. Пулк, фін. і рек. секр.; П. Яцечко, П. Кулик і П. Славич, контролери; І. Куцик, І. Голубка і К. Зепко, опікуни хворих; М. Хорощак, дверник.

СКРЕНТОН, Па. — Т-во Над Збручa, Відд. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16 лютого, о год. 2-ій по пол., в Укр. Гром. Осередку — 440 Вайомінґ Еве. Присутність членів обов'язкова. На порядку: вибір делеґата на конвенцію УНСоюзу. — О. Запоточний, Р. Рубльовський.

ІРВІНҐТОН, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва ім. І. Франка, Від. 190, відбудуться в п'ятницю, 14-го лютого 1958 р., о год. 7:30 веч., в залі укр. пресв. церкви 36 Harisson Place, Irvington, N. J. На порядку: вибір делеґата на конвенцію УНСоюзу. Управа на 1958 рік: О. Паньків, предс.; О. Чорномаз, секр.

ШИКАҐО, Ілл. — Місячні збори Б-ва ап. Петра і Павла, Відд. 220, відбудуться в суботу, 15-го лютого 1958 р., о год. 7:30 веч., у тій самій залі, де завжди. Пригадується довжникам, ще цього місяця вирівняти свої залеглі довги, бо інакше будуть суспендовані. Проситься всіх членів до численної участи. — Гр. Гарасим, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Управа 219 Відд. повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 15-го лютого 1958 року, о год. 7-ій веч., в церковній залі при 675 So. 19th St. На порядку: вибір делеґатів на конвенцію УНСоюзу. — М. Юров, секр.

ПАЛМЕРТОН, Па. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 15-го лютого, о год. 6-ій веч., в церковній залі. Проситься членів прибути на збори. На порядку: вибір делеґата на конвенцію УНСоюзу. Склад Управи на 1958 рік: І. Климишин, предс.; С. Деркач, секр.; А. Деркач, кас.; І. Колтонюк, П. Олива, контролери.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Відд. 324, повідомляє, що звичайні місячні збори і вибір делеґата на конвенцію відбудуться в суботу, 15-го лютого 1958 року. Крім цього, повідомляється, що на загальних Річних зборах в дні 11-го січня до нової Управи вибрано: Г. Бучка, предс.; С. Барабаха, заступника; І. Струка, секр. і касира. До Контр. Комісії перевибрано В. Луцишина і І. Венґринюка. Адреса секретаря і касира: 2324 Poplar St., Phila 30, Pa. Tel.: PO 3-3392. Просимо ще раз взяти під увагу дату виборів делеґата, прибути ґреміяльно і вибрати відповідного делеґата, який заступив би справи Відділу і порушив деякі інші актуальні справи загального характеру.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 371, відбудуться в п'ятницю, 14-го лютого 1958 р., о год. 8-ій веч., в Січовій залі при 506 — 18th Ave. На зборах буде вибір двох делеґатів, як також двох заступників на конвенцію УНСоюзу, яка відбудеться в місяці травні ц. р. На зборах буде можна купити календар „Свободи", який має дуже багато і цікавого матеріялу і кожний член, такий календар повинен мати. — І. Оверко, предс.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 241, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 15-го лютого 1958 р., о год. 2-ій по пол., в залі під ч. 74 Герис Евеню. Обов'язком кожного члена явитися на цих зборах. На порядку: вибір делеґата на конвенцію УНСоюзу й інші важливі справи до вирішення. Управа Відділу на 1958 рік залишилася та сама, а саме: М. Камфонік, предс.; П. Демуш, рек секр.; С. Бардачевський, кас.-секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 266, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в суботу 15-го лютого 1958 р., о год. 7:30 веч., в церковній залі св. о. Миколая при Пуласкі вул. Управа запрошує прибути на ці збори, з огляду на звіти урядників за 1957 рік. Крім цього, буде вибір делеґатів на 24-ту конвенцію УНСоюзу. Управа на 1958 рік: Т. Сюрко, предс.; Ю. Грицай, кас.; В. Труфин, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Б-во св. Михаїла, Відд. 142, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 15-го лютого 1958 року, в залі УНДому при 214 Fulton St. На порядку: вибір делеґата на конвенцію УНСоюзу і братські справи. Просимо членів обов'язково прибути. — М. Маркович.

Посмертні Згадки

ІВАН ПЕНДЛИШАК, довголітній член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 126 УНСоюзу у Сликвіл, Па., помер 10 грудня 1957 р., проживши 70 років. Покійний був довший час предсідником місцевого Відділу, через 33 роки належав до УНСоюзу. Походив зі села Яблінка, пов. Турка, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, 3 синів, Василя, Теодора і Михайла, 2 замужні доньки, Катерину і Єву та 8 внуків. Похорон відбувся 13-го грудня, з дому до церкви, при участі Родини, Знайомих і Членів Відд., а опісля на цвинтар Granview Cemetery, Export, Pa. — В. Н. П!
Гр. Дидів, секр.

ЮЛІЯ ПІТУХ, членка Б-ва св. Стефана, Відд. 221 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., упокоїлася в Бозі, 31-го грудняя 1957 року. Покійна народж. в селі Лубна, пов. Березів, Зах. Україна. Полишила в смутку чоловіка Дмитра, 2 доньки, Ольгу й Емілію та 3 внуки. Похорон відбувся 4-го січня 1958 р., з укр. греко-кат. церкви св. о. Миколая, на цвинтар св. о. Миколая. — В. Їй П!
Т. Шпікула, секр.

ДМИТРО СЕНЬ, член Б-ва св. Стефана, Відд. 221 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер 11-го січня 1958 р., на 73 році життя. Покійний полишив у глибокому смутку дружину Маланю, 2 доньки, Софію і Ольгу і 2-ох синів, Ярослава і Йосифа та 2-ох внуків. уБв родом з с. Сілець Беньків, пов. Камінка Струмілова, Зах. Україна. Похорон відбувся 11-го січня ,при участі Родини, Членів Б-ва та Знайомих, з церкви св. о. Миколая, на цвинтар св. о. Миколая. — В. Й. П!
Т. Шпікула, секр.

АННА БОЙКО, довголітня членкиня С-ва Непорочного Зачаття Преч. Діви Марії, Від. 112 УНСоюзу у Клівленді, О., упокоїлася у Бозі, по короткій і тяжкій недузі, 23-го січня 1958 р. Покійна полишила в смутку чоловіка Марка, дві доньки, 5 синів та 23 внуків. Похорон відбувся 27-го січня, з укр. кат. церкви, при участі Родини і С-ва Відд., на цвинтар св. ап. Петра і Павла, Парма, О. — В. Їй П!
П. Різун, секр.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової клішi, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 4009. Брутальна перерва.

DEATH SEEMED INEVITABLE FOR TARZAN AS HE LAY ON THE SACRIFICIAL ALTAR OF HIS FANATIC ENEMY --

BUT IN THE MIDDLE OF THE CEREMONY, A BURLY MALE STARTED GRUMBLING.

HE GROWLED IN DEFIANCE TO THE PRIESTESS' ANGER, THEN SUDDENLY BLUDGEONED ONE OF THE OTHERS!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Коли Тарзан лежав на жертовному вівтарі свого фанатичного ворога, смерть здавалась йому неминучою.

Але в середині церемонії якийсь великий чоловік почав нарікати.

Він бурчав, не зважаючи на злість жрекині, і тоді раптом усі почали бити один одного дрючком.